

**T.C.
ANAYASA MAHKEMESİ**

ARAŞTIRMA VE İÇTİHAT BİRİMİ
(AR-İÇ)

KARARLAR BÜLTENİ

SAYI: 8

FASİKÜL: 2

KASIM 2014

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı

SEKİZİNCİ SAYI İKİNCİ FASİKÜLE ÖNSÖZ

23 Eylül 2012 tarihinde bireysel başvurunun işlemeye başlaması ile birlikte Anayasa Mahkemesi yeni bir döneme girmiştir.

İlk olarak Mahkemenin karar veren yargısal oluşumlarının sayısında önemli bir artış meydana gelmiştir: Daha önce sadece Genel Kurul şeklinde karar verirken artık bireysel başvuruların kural olarak esası hakkında karar vermek üzere iki Bölüm ve kabul edilebilirliğinin tespiti için her bir Bölüm altında üçer Komisyon oluşturulmuştur. Mahkemenin Bölümleri ve Komisyonları arasında konu itibarıyla yetki açısından bir ayırım yapılmadığını belirtmek gerekir. Her Bölüm ve her Komisyon bireysel başvuruya ilişkin herhangi bir konuda karar alabilmektedir. Bu da Mahkemenin farklı birimlerinin verilen kararlardan haberdar olması zorunluluğunu getirmektedir.

İkinci olarak norm denetimi yaparken Mahkemenin verdiği kararların sayısı ve çeşidinin bireysel başvuruya göre son derece az olduğu bilinmelidir. Başvuru ve kararların sayısındaki bu artış, verilen kararların gerek Mahkeme çalışanları gerekse diğer muhatapları tarafından bilinir kılınması çabasını gerek kılmıştır.

Anayasa Mahkemesinin yargısal oluşumları kararlarını verirken daha önce kendisinin ve diğer oluşumların verdiği kararları dikkate almak zorundadır. Mahkemenin bu anlamda belki de *en zorlu sınavı içtihadta istikrarın sağlanmasıdır*. Bu zorluğun aşılması her şeyden önce içtihadın bilinebilirliği ile mümkündür. Ancak bu, Mahkemenin daha önceki içtihadını izlemek zorunda olduğu şeklinde anlaşılmalıdır. Bununla beraber eğer Mahkeme daha önceki içtihadını değiştirmek istiyorsa, bunun haklı ve ikna edici gerekçelerini ortaya koymalıdır ki hukuki güvenliğine saygı göstermiş olsun ve inandırıcılığını temin edebilsin.

Bireysel başvurunun muhataplarının da kararları bilmesi ve takibi önemlidir. Mahkemenin yerleşik içtihadını bilen kişiler, başvurularının başarı şansı konusunda belli kanaate sahip olacaklarından başvurularını ona göre formüle edecekler ya da başarı şansı yoksa hiç başvuru yapmayabileceklerdir. Böylece Mahkeme de gereksiz iş yükünden kurtulacaktır.

İçtihadın tanınmasında yaşanabilecek sıkıntıları aşmak ve onun bilinebilirliğinin sağlayacağı yararlar göz önünde bulundurularak Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde Araştırma ve İctihat Birimine bu yönde bir görev de verilmiştir: *"Genel Kurul, Bölümler ve Komisyonlarca verilen ve içtihat açısından önem arz eden kararları takip ederek, bu konuda Mahkeme birimlerinde görev yapanların bilgilendirilmesi için dokümanlar hazırlamak ve gerekli çalışmalarını yapmak."* (md. 26/2ç)

Bu sebeple Anayasa Mahkemesinin Genel Kurul ve Bölümlerinden çıkan kararların herkes tarafından daha kolay bir şekilde bilinebilir kılınması için belli dönemler halinde kararın esaslı noktalarını ön plana çıkartarak anlatan bir Bülten çıkarılmasının yararlı olacağı düşünülmüştür.

Bültenin elektronik olarak her ay, basılı halinin ise aylık bültenleri bir araya getirecek şekilde üçer aylık dönemler halinde çıkarılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir. Elinizdeki bültenin içeriğinde Mahkeme tarafından ilgili dönemde verilen tüm kararlara değil sadece önceki içtihadın tekrarı niteliğinde olmayan ve dikkat çekici olduğu düşünülen kararlara yer verilmiştir. Ayrıca norm denetimi ve bireysel başvuruya ilişkin karar özetlerinin başında o ay içinde yayınlanan bütün kararların listesi ve çok kısa da bu kararların içeriğine ilişkin bilgiler verilmektedir. Bu listenin hazırlanmasında Bölümler Sekreterliği ve Yazı İşleri Müdürlüğü verileri esas alınmıştır.

Bültende kararların sunumunda yer alan başlıklardan;

“*Karar Bilgileri*”, kararın hangi yargısal oluşum tarafından verildiği, kararın tarihi ve sayısına ilişkin karar künye bilgisidir.

“*Sistemik Kavramlar Dizisi*”, o kararın ilgili olduğu kavramları ön plana çıkartmaktadır. Bu kavramlar anayasada geçen kavramlar olabileceği gibi (hukuk devleti vb.), Mahkemenin kendi içtihadını ile geliştirdiği kavramlar da (hukuk güvenliği, belirlilik ilkesi vb.) olabilir. Ayrıca bu kavramların mutlaka Mahkemenin esas incelemesine ilişkin olmasına da gerek yoktur. Usule ilişkin bir takım kavramların da (başvuru usulü, kişi bakımından yetkisizlik, açıkça dayanaktan yoksunluk vb.) burada yer almasının uygun olacağı düşünülmüştür. Bu kısmın temel amacı, kavramlar üzerinden giderek okuyucunun Mahkemenin belli alandaki içtihadına kolayca erişiminin sağlanmasıdır.

“*Kararın Özü*” başlığı altında kararın esas itibarıyla ilkesel anlamda ne anlattığı ifade edilmek istenmektedir. Mahkemenin bir hükme varırken hangi ilkeleri ve argümanları kullandığı kısa ve veciz bir şekilde aktarılmaktadır. Başka bir anlatımla başvurudan (norm denetimi ya da bireysel başvurudan) bağımsız olarak Mahkemenin bu kararda açıkladığı ilkeler ortaya konulmaktadır. Bir önceki başlıkta geçen kavramlar bir anlamda Mahkeme içtihadı ile açılmaktadır.

Eğer karar konusunda daha ayrıntılı bir bilgiye ihtiyaç duyulursa bu durumda “*Kararın özeti*” başlığına bakılması uygun olacaktır. Kararın özeti başlığının sunumunda da Genel Kurul ve bireysel başvuru kararlarının ayrı ayrı belirtilmesi yerinde olacaktır.

Norm denetimi kararlarında;¹

“*Kararın özeti*” üç ana kısma ayrılmaktadır. (1) numaralı kısımda kararın daha iyi anlaşılmasını sağlayacak temel bilgiler verilmektedir: Davanın konusu, dava konusu kuralın anlamı ile iptal veya itiraz talebinin gerekçeleri. Ancak bazı davalar esasa geçilmeden ilk inceleme aşamasında reddedildiğinden dolayı bu kısımda sadece kararın anlaşılmasına yarayacak hususlar belirtilmektedir.

(2) numaralı kısımda Mahkemenin ortaya koyduğu içtihadın daha geniş şekilde gerekçeleri ile açıklaması (kararın özü kısmındaki bilgilerin daha da detaylandırılması) yapılmaktadır. Genel Kurul açısından bu ilkeler Mahkemenin yarım asrı aşkın tecrübesi neticesinde daha önceki kararlar sayesinde artık yerleşik hale gelmiştir. Bir anlamda burada Mahkemenin içtihadı ilkeleri somut normun değerlendirilmesinden önce hatırlatılmaktadır.

(3) numaralı son kısımda ise içtihadı ilkeler çerçevesinde somut normun değerlendirilmesi yapılmakta ve Mahkemenin vardığı sonuç, hüküm bölümünde ortaya konulmaktadır.

Bireysel başvuruya ilişkin kararlarda ise;

“*Kararın özeti*” şu hususları içermektedir: (1) numaralı kısımda objektif bir şekilde hak ihlali iddiasını çevreleyen olay ve olguların özeti yapılmaktadır.

(2) numaralı kısımda başvurucunun iddiaları ve talebi sıralanmaktadır.

(3) numaralı kısımda Mahkemenin somut olay bağlamında ihlal iddialarını değerlendirirken kullanacağı ilkeler ortaya konulmakta ya da hatırlatılmaktadır.

(4) numaralı kısımda Mahkemenin söz konusu ilkeler çerçevesinde somut olaya ilişkin tespitleri yer almaktadır.

(5) numaralı son kısımda ise Mahkemenin vardığı sonuç kısa gerekçesiyle birlikte aktarılmaktadır.

¹ 2014 Kasım ayında Anayasa Mahkemesi internet sitesinde ve Resmi Gazete’de yayınlanan norm denetimi kararı bulunmadığından elinizdeki bu fasikülde bu çerçevede bir karara yer verilmemiştir.

Bültenin elektronik versiyonunda sayfanın en sonunda Genel Kurul ve Bölümlerin kararlarının aslına ulaşılmasını sağlamak amacıyla köprü oluşturulmuş, kararların yayınlandığı internet adresi verilmiştir.

ARAŞTIRMA VE İÇTİHAT BİRİMİ

İÇİNDEKİLER

2014 Kasım Ayında Anayasa Mahkemesi İnternet Sitesinde ve Resmi Gazete'de Yayınlanan Bireysel Başvuru Kararları Listesi	7
Birinci Bölümün 17/9/2014 tarih ve 2013/8114 başvuru numaralı kararı	9
Birinci Bölümün 17/7/2014 tarih ve 2012/848 başvuru numaralı kararı	11
Birinci Bölümün 17/9/2014 tarih ve 2013/2642 başvuru numaralı kararı	20
Birinci Bölümün 17/9/2014 tarih ve 2013/9690 başvuru numaralı kararı	23
Birinci Bölümün 8/5/2014 tarih ve 2013/596 başvuru numaralı kararı	25

BİREYSEL BAŞVURU KARARLARI

**2014 Kasım Ayında Anayasa Mahkemesi İnternet Sitesinde ve Resmi Gazete’de
Yayınlanan Bireysel Başvuru Kararları Listesi**

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
1	1. Bölüm	2012/1266*	Zamanında ve yeterli tedavi hizmetinin verilmemesi suretiyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddialarının " <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
2	1. Bölüm	2013/4682*	Açık ve görünür bir ihlal olmadığı anlaşılan başvurunun " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
3	1. Bölüm	2013/8114*	Başvurucu hakkında verilen koşullu salıvermenin geri alınması, Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde, yetkili mahkemece verilmiş bir mahkûmiyet kararına dayalı ve kanuna uygun bir tutma mahiyetinde olup, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına yönelik bir ihlal oluşturmadığı açık olduğundan, başvurunun " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
4	1. Bölüm	2012/848*	Başvurunun, Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edildiği şeklindeki iddiaları içeren bölümünün " <i>konu bakımından yetkisizlik</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasının Devletin usul yükümlülüğü yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
5	1. Bölüm	2012/2283	Mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu görülmekle " <i>açıkça dayanaktan yoksunluk</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.
6	1. Bölüm	2013/70	Başvurucunun kişi özgürlüğü ve güvenliğinin ihlal edildiğine ilişkin başvurusunun " <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
7	1. Bölüm	2013/735	Başvurunun, yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiası, gerekçeli karar ve mahkemeye erişim haklarının ihlali iddiası ve adil yargılanma hakkına yönelik diğer ihlal iddiaları yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemez olduğuna ve mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
8	1. Bölüm	2013/1912	Başvurucunun kişi özgürlüğü ve güvenliğinin ihlal edildiğine ilişkin başvurusunun " <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
9	1. Bölüm	2013/2642	Başvurunun, tutukluluk yönünden yapılan şikâyetler yönünden, " <i>zaman bakımından yetkisizlik</i> ", savunma hakkının kısıtlanması nedeniyle yargılamanın adil görülmediği iddiaları yönünden ise " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
10	1. Bölüm	2013/3223	Kanun yolu incelemesi talebi niteliğinde olan başvurunun " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
11	1. Bölüm	2013/3438	Başvurunun, " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
12	1. Bölüm	2013/9302	Başvurucunun, "masumiyet karinesi"nin ihlal edildiği yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması", "azami tutukluluk süresinin aşıldığı" yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması", "tutuklama ve tutukluluğun devamına ilişkin kararların gerekçelerinin soyut olması" yönündeki iddialarının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedenleriyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
13	1. Bölüm	2013/9690	İlk derece mahkemesinin mahkûmiyet ve tutukluluğun devamı kararının başvuru tarihinden itibaren otuz günlük başvuru süresi içinde yapılmayan başvurunun 'süre aşımı' nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
14	1. Bölüm	2014/342	Başvurucunun, "kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının" ihlali iddiasının "süre aşımı", "adil yargılanma hakkının" ihlali iddiasının "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedenleriyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
15	1. Bölüm	2014/1725	Başvurucunun, yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması", tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
16	1. Bölüm	2013/3836	Başvurunun, "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
17	1. Bölüm	2013/596	Yargılamanın adil olmadığı iddiası yönünden "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
18	1. Bölüm	2014/4991	Adil yargılanma hakkı kapsamındaki; dijital delillerin değerlendirilmesine ilişkin şikâyetlerin karşılanmadığına dair iddialar ile dönemin Genelkurmay Başkanı ve Kara Kuvvetleri Komutanının tanık olarak dinlenmesi taleplerinin reddi nedeniyle tanık dinletme hakkına ilişkin şikâyetler açısından Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan ADİL YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.

Not. (*) işareti konulmuş olan kararlar Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 17/9/2014 tarih ve 2013/8114 başvuru numaralı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Açıkça dayanaktan yoksunluk

Kişi hürriyeti ve güvenliği

Koşullu salıverilme

Kararın Özü:

Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası ve Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamına, mahkemelerce verilmiş mahkûmiyet hükmünün yerine getirilmesi hallerinde ortaya çıkan özgürlükten yoksun bırakma halleri dâhil ise de anılan kurallar, mahkûmiyet kararının değil, tutmanın hukuka uygun olmasını güvence altına almaktadır. Dolayısıyla bu güvence kapsamında, kişi hakkında hükmedilen hapis cezasının yerindeliği veya orantılılığı incelemeye tabi tutulamaz.

Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası gereğince, kural olarak tutma hali, mahkûmiyet kararına bağlı olmalıdır. Koşullu salıverilme kararının geri alınması nedeniyle kişinin yeniden hapsedilmesi durumunda da infazına karar verilen ceza ile önceki mahkûmiyet arasındaki nedensellik bağının kesilmemiş olması gerekir.

Koşullu salıverilmenin en önemli öğelerinden birisi, koşullu salıverilmenin gereklerine uyulmaması durumunda koşullu salıverilme kararının geri alınabilmesidir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucunun, kasten öldürme suçundan 15 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiş ve bu karar, Yargıtayca onanarak kesinleşmiştir. Cezanın infazı devam ederken, başvurucunun koşullu salıverilmesine karar verilmiştir. Başvurucu bu karara istinaden 29/10/2006 tarihinde koşullu salıverilmiştir. Başvurucunun hak ederek tahliye tarihi 25/10/2015'tir. Başvurucu hakkında alkol etkisi altında araç kullanmak suretiyle trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunu 16/5/2011 tarihinde işlediği iddiası ile kamu davası açılmıştır. Yargılama sonucunda başvurucunun bir ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve "karar kesinleştiğinde ... şartla tahliyenin kaldırılması için gereğinin ... takdirinin istenmesine" karar verilmiştir. Başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay tarafından mahkûmiyet hükmünün onanmasına karar verilmiştir. Bunun üzerine "deneme süresi içerisinde kasıtlı suç işlediği kesin mahkûmiyet hükmü ile kanıtlanan hükümlü hakkında verilen önceki koşullu salıverme kararının geri alınmasına, hükümlünün 2. suç tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasında kalan cezasının aynen ceza infaz kurumunda çektirilmesine" karar verilmiştir. Başvurucu bu karara karşı itiraz yoluna başvurmuş olup, itirazın reddine karar verilmiştir.

2. Başvurucu, hakkında tesis edilen koşullu salıverilme kararının geri alınmasına dair kararda, öldürme ve trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçlarının aynı kapsamda değerlendirildiğini; bu durumun, suç ile ceza arasında olması gereken ölçülülük ilkesine

aykırı olduğunu; 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (12) numaralı fıkrasının, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğunu; kişilerin, yasaklanan eylem sonucunda hangi cezaya çarptırılacaklarını önceden bilebilmeleri gerektiğini; ayrıca başvuruya konu uygulamanın hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüş, anılan kuralın iptalini talep etmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası ve Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamına, mahkemelerce verilmiş mahkûmiyet hükmünün yerine getirilmesi hallerinde ortaya çıkan özgürlükten yoksun bırakma halleri dâhil ise de anılan kuralların, mahkûmiyet kararının değil, tutmanın hukuka uygun olmasını güvence altına aldığını, Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası gereğince, kural olarak tutma halinin, mahkûmiyet kararına bağlı olması gerektiğini, koşullu salıverilme kararının geri alınması nedeniyle kişinin yeniden hapsedilmesi durumunda da infazına karar verilen ceza ile önceki mahkûmiyet arasındaki nedensellik bağının kesilmemiş olması gerektiğini öte yandan koşullu salıverilmenin en önemli öğelerinden birisinin, koşullu salıverilmenin gereklerine uyulmaması durumunda koşullu salıverilme kararının geri alınabilmesi olduğunu ve ayrıca yetkili mahkemece verilmiş bir mahkûmiyet hükmüne dayalı tutmanın aynı zamanda kanuni olması gerektiğini belirtmiştir.

4. Mahkeme başvuru konusu olayda, koşullu salıvermeye ilişkin düzenlemenin; belirli, kesin, erişilebilir ve öngörülebilir nitelikte olduğunu öte yandan, Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası anlamında, mahkûmiyet hükmü ile tutma arasında illiyet bağının Türk Hukukunda kanuni düzenleme ile sağlanmış olduğunu 5271 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (12) numaralı fıkrasına göre, koşullu salıverilen hükümlü, denetim süresinde hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlediği takdirde, koşullu salıverilme kararının geri alınacağını düzenleyen hükümlerle, koşullu salıverme kararının geri alınması noktasında yargı organına herhangi bir takdir yetkisi tanınmaksızın, yalnızca geri almaya ilişkin şekli şartların gerçekleşip gerçekleşmediği ile sınırlı bir inceleme yetkisi verildiğini bu çerçevede, yetkili mahkemece verilmiş bir mahkûmiyet kararı ile koşullu salıverme geri alınarak kişinin yeniden hapsedilmesi arasındaki şekli ve maddi illiyet bağının; kanun hükmü ile kurulduğunu söz konusu kanun hükmü gereğince, koşullu salıverilen hükümlüden, salıverilme sonrasındaki sorumluluğunu ve hapis cezasının infaz süresi zarfında sergilediği iyi hale istinaden kendisine tanınan fırsatı değerlendirerek hapis cezasını gerektiren herhangi bir suç işlememesi gerektiğinin bilinci ile davranışlarını düzenlemesi gerektiğini tespit etmiş etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurucu hakkında verilen koşullu salıvermenin geri alınması kararı, Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde, yetkili mahkemece verilmiş bir mahkûmiyet kararına dayalı ve kanuna uygun bir tutma mahiyetinde olduğundan ve kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına yönelik bir ihlal oluşturmadığı açık olduğundan, başvurunun "*açıkça dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 17/7/2014 tarih ve 2012/848 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Konu bakımından yetkisizlik

Yaşam hakkı

Etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü

Kararın Özü:

Devletin yaşam hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüklerin bir de usuli yönü bulunmaktadır.

Kasten ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin davalarda Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin, ölümcül saldırı durumunda sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır.

Yürütülen ceza soruşturmalarının amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların ölüm olayına ilişkin hesap vermelerini sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil, uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Bu değerlendirmeler hiçbir şekilde Anayasa'nın 17. maddesinin, başvuruculara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı ya da tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına gelmemektedir.

Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edebilmek için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölümü aydınlayabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplamaları gerekir. Soruşturmada ölüm olayının nedenini ve/veya sorumlu kişilerin ortaya çıkarılması imkânını zayıflatan eksiklikler, etkili soruşturma yürütme kuralıyla çelişme riski taşır.

Yürütülecek ceza soruşturmalarının etkililiğini sağlayan hususlardan biri de teoride olduğu gibi pratikte de hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturmanın veya sonuçlarının kamu denetimine açık olmasıdır. Buna ilaveten her olayda, ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmaları sağlanmalıdır.

Kararın Özeti:

1.²

1.1. Hrant Dink'in Öldürülmesi

² Kararın özelliğinden kaynaklanan nedenlerle (1) numaralı paragrafta alt başlıklar açılmıştır.

Agos Gazetesinin kurucusu ve genel yayın yönetmeni Hrant Dink, 19/1/2007 tarihinde İstanbul'da işyerini terk etmekte iken uğradığı silahlı saldırı sonucu hayatını kaybetmiştir.

1.2. Soruşturmanın Başlatılması ve Soruşturmaya Getirilen Kısıtlama

Hrant Dink'in öldürüldüğü gün İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma açılmıştır. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında yapılan talep üzerine, İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin yazısı ile "... kısıtlama tedbirine ihtiyaç duyulması nedeniyle, yasal istisna hariç, dosyada bulunan evrakın şüpheli, müdafî ve suçtan zarar gören vekili tarafından incelenmesi ve suret alınması hakkının kısıtlanmasına" karar verilmiştir. Savcılıkça yürütülen soruşturmada elde edilen deliller neticesinde olaya karıştıkları tespit edilen bazı şüphelilerle ilgili olarak dava açılmış ise de, soruşturmanın kapsamlı olması ve yeni deliller elde edilmesi ihtimali gözetilerek soruşturma dosyası açık bırakılmış olup, başvurucuların bireysel başvuruya geldikleri tarih itibarıyla dosya derdest bulunmaktadır.

1.3. Öldürme Eylemine Karışan Sivil Şahıslar Hakkında Yürütülen Adli İşlemler

Cinayet olayı üzerine başlatılan soruşturma 20/4/2007 tarihinde 18 sivil şüpheli yönünden tamamlanarak, dava açılmıştır. Cinayetin asli faillerinden olup çocuk yaşta olması nedeniyle dosyası tefrik edilen O. S., kasten öldürme suçundan 21 yıl 6 ay hapis cezasına mahkûm edilmiş karar Yargıtay tarafından onanarak kesinleşmiştir. Diğer sanıklar hakkındaki 17/1/2012 tarihinde açıklanan kararda, sanık Y. H., O. S.'yi Hrant Dink'i tasarlayarak öldürmesi suçuna azmettirdiği gerekçesiyle ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Sanıklar E. Y. ve A. İ. ise, O. S.'yi Hrant Dink'i tasarlayarak öldürmesi suçuna yardım ettikleri gerekçesiyle 15'er yıl hapis cezasına mahkûm edilmişlerdir. Diğer taraftan, Y. H.'nin "Silahlı terör örgütünün yöneticisi olma", E. Y. ve A. İ.'nin ise "Silahlı terör örgütüne üye olma" suçları sabit olmadığı gerekçesiyle beraatlarına karar verilmiştir. Bu karar, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından temyiz edilmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, kasten öldürme suçunun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlendiği gerekçesiyle kararın bozulması yönünde 10/1/2013 tarihinde tebliğname düzenlemiştir. Temyiz incelemesi yapan Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 13/5/2013 tarihinde, sanık Y. H.'nin silahlı suç örgütü kurma ve yönetme suçundan, sanıklar A. İ. ve E. Y.'nin silahlı suç örgütüne üye olma suçundan, sanıklar E. T., T. U. ve Z. A. Y.'nin silahlı suç örgütüne üye olma ve öldürmeye yardım suçlarından beraatlarına karar verilmesi nedeniyle söz konusu hükmün bozulmasına karar vermiştir. Bu dava, İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2014/221 sayılı dosyası üzerinden yürütülmektedir.

1. 4. Öldürme Eylemindeki İhmalleri Nedeniyle Kamu Görevlileri Hakkında Yürütülen Adli İşlemler

a. Trabzon Jandarma görevlileri hakkında yürütülen ceza soruşturması

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, soruşturma sonucunda, Trabzon Jandarma Komutanlığı görevlileri hakkında "görevi kötüye kullanma" ve "ihmali davranış ile kasten öldürme" suçlarından Trabzon Cumhuriyet Başsavcılığına görevsizlik kararı vermiştir. Trabzon Cumhuriyet Başsavcılığı bir kısım jandarma personeli hakkında "görevi ihmal" suçundan dava açmıştır. Dava sonunda jandarma personeli olan sanıklar A. Ö., M. Y., V. Ş., O. Ş., H. Y. ve H. Ö. Ü.'nün 4 ve 6 ay arasında değişen hapis cezalarıyla mahkûmiyetlerine karar verilmiştir.

b. İstanbul Emniyet görevlileri hakkında yürütülen ceza soruşturması

Fatih Cumhuriyet Başsavcılığınca Hrant Dink cinayeti ile ilgili ihmalleri olduğu iddia edilen İstanbul emniyetine mensup kamu görevlileri hakkında yürütülen soruşturma esnasında İstanbul Valisi tarafından verilmiş olan 20/3/2008 tarihli karar uyarınca, İstanbul Emniyet Müdürü C. C. ve İstihbarat Şube Müdür Yardımcısı B. K. hakkında soruşturma izni verilmemesi, istihbaratta görevli diğer altı polis ve amirleri hakkında ise soruşturma izni verilmesi uygun görülmüştür.

Tarafların bu karara itiraz etmeleri üzerine İstanbul Bölge İdare Mahkemesince soruşturma izni verilmemesine ilişkin karar onanırken, haklarında soruşturma izni verilen görevliler açısından ise "soruşturma yapılmasına yeterli bilgi ve belgenin dosya muhteviyatı itibarıyla mevcut olmadığı" belirtilerek kararın bozulmasına ve bu kişiler yönünden soruşturma izni verilmemesine karar verilmiştir. Bunun üzerine "kovuşturmaya yer olmadığına" karar verilmiştir.

c. Samsun Emniyet görevlileri hakkında yürütülen ceza soruşturması

Samsun Cumhuriyet Başsavcılığınca, Hrant Dink'i öldürdükten sonra kaçıp Samsun'da yakalanan O. S. ile ilgili Samsun Emniyet görevlilerince yapılan işlemler sırasında görevi kötüye kullanma ve gizliliği ihlal niteliğindeki eylemler nedeniyle yürütülen soruşturma kapsamında, Terörle Mücadele Şube Müdürü olan M. B. ile komiser olarak görev yapan İ. F. hakkında 2007 yılında kamu davası açılmıştır. Cumhuriyet Savcısının yazılı emrine rağmen şüphelinin gözaltına alınmaması, yaşı küçük olan şüphelinin yalnızca Cumhuriyet Savcısınca ifadesinin alınabileceği ve Savcının emri olmadıkça görüntü ve ses kaydının alınamayacağı ve fotoğrafının çektilerilerek yayınlattırılmayacağı kurallarına aykırı davranılması kapsamında, yapılan yargılama sonucunda, "eylemin disiplin cezası gerektirebileceği ve suçun kasıt unsuru bulunmadığı" gerekçesine dayalı olarak adı geçen sanıkların beraatına karar verilmiştir. Temyiz üzerine, Yargıtayca Mahkemenin beraat kararı bozulmuştur. Mahkemece, bozmaya uyularak yeniden yapılan yargılama sonucunda, adı geçen iki görevlinin sanık O. S. ile yaptıkları fotoğrafları yayınlamaları şeklindeki eylemleri "suçu ve suçluyu övme" suçu kapsamında değerlendirilerek ve suç tarihi de gözetilerek 6352 sayılı Kanun'un 1/1. maddesi uyarınca "kamu davasının ertelenmesine", ayrıca M. B. hakkında "görevi kötüye kullanma" suçundan verilen 5 ay hapis cezası hükmünün açıklanmasının geri bırakılmasına 18/6/2013 tarihinde karar verilmiştir.

1.5. Başvurucuların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) Başvurmaları

Başvurucular, bir kısım iddialara ek olarak Hrant Dink'in öldürülmesi nedeniyle, yaşam hakkının maddi ve usuli yönlerden ihlal edildiği iddiasıyla 2008 ve 2009 yıllarında AİHM'e başvuruda bulunmuşlardır. AİHM, Hrant Dink ve yakınları olan başvurucular tarafından yapılmış olan beş başvuruyu birleştirerek incelemiştir. AİHM, 14/9/2010 tarihinde diğer bazı ihlal nedenleri yanında, resmi makamların Hrant Dink'in yaşamına yönelik açık ve yakın tehlike bulunmasına rağmen, cinayetin meydana gelmesini engellemek için gerekli önlemleri almadıkları gerekçesiyle, Sözleşme'nin yaşam hakkını düzenleyen 2. maddesinin maddi yönden; Hrant Dink'in yaşamını korumada ihmallerinden dolayı emniyet ve jandarma görevlileri hakkında başlatılan soruşturmaların takipsizlik kararı ile sonuçlanmış olması nedeniyle, Devletin, ihmalleri görülen kişileri belirleme ve cezalandırma amacıyla etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğüne aykırı davrandığı sonucuna vararak, anılan maddenin usul yönünden de ihlal edildiğine karar vermiş ve ihlal nedeni oluşturan diğer bir kısım hususları da dikkate alarak somut olayın koşullarında başvurucular Rahil Dink, Delal Dink, Arat Dink ve Sera Dink'e birlikte 100.000, başvuru Hasrof Dink'e 5000 Avro tazminat ödenmesini uygun bulmuştur.

1.6. AİHM Kararından Sonra Kamu Görevlileri Hakkında Yürütülen Adli İşlemler

Başvurucuların avukatı tarafından AİHM'in Dink kararına atıfta bulunularak İstanbul Valisi M. G. ve İstanbul Emniyet Müdürü C. C. de dâhil 25 kadar kamu görevlisi hakkında soruşturma yapılması ve kamu davası açılması talep edilmiştir. AİHM kararından sonra başvurucuların yaptıkları şikâyet sonucunda İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca söz konusu kamu görevlileri hakkında "*terör örgütü üyesi olmak, ihmali davranış ile kasten öldürmeye sebebiyet vermek, sahte evrak tanzimi ve kasten adam öldürmeye iştirak*" suçlarından genel soruşturma açılmıştır. Soruşturma, daha sonra derdest durumda olan Hz.2007/972 numaralı ilk soruşturma dosyası ile 13/10/2011 tarihinde birleştirilmiştir. Öte yandan, başvurucuların 20/7/2010 tarihli dilekçeleri ile suç tarihinde İstanbul Valisi olan M. G.'nin, Hrant Dink'e yapılan suikastı ihmali davranışları ile engellemeyerek görevini kötüye kullandığını iddia etmeleri üzerine, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca Hz.2007/972 sayılı dosya üzerinde yürütülen soruşturma sonucunda; "*Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 14/11/2007 tarih ve Hz.2007/143, K.2007/57 sayılı kararında, Hrant Dink'in öldürülmesinde İstanbul Valisi M. G.'nin doğrudan ya da dolaylı olarak sorumluluğunun bulunduğuna yönelik delil bulunmadığından işleme konulmama kararı verilerek muktezaya bağlandığı anlaşıldığından şüpheli hakkında kovuşturma yapılmasına yer olmadığına*" şeklindeki gerekçe ile 10/4/2013 tarihinde takipsizlik kararı verilmiştir.

1.7. Başvurucuların 2014/3045 Numarasına Kaydı Yapılan Bireysel Başvuruya Konu Ettikleri Kamu Görevlileri Hakkında Yapılan Adli İşlemler

Başvurucular, AİHM'in kararına dayanarak, 11/4/2013 tarih ve 6459 sayılı Kanun'un 19. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 172. maddesine eklenen (3) numaralı fıkrada düzenlenen "*Kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın etkin soruşturma yapılmadan verildiğinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmesi üzerine, kararın kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde talep edilmesi hâlinde yeniden soruşturma açılır.*" hükmü uyarınca, 1/7/2013 tarihinde, anılan AİHM kararının gereğinin yapılması ve daha önceden haklarında kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilen Trabzon Emniyet ve Jandarma ile İstanbul Valilik ve Emniyetinde görev yapan ve şikâyet dilekçesinde ismi geçen kamu

görevlileri ile ilgili olarak yeniden soruşturma açılması için İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına şikayette bulunmuşlardır. Başvurucuların şikâyet dilekçelerinin genel soruşturmaları yapmakla görevli Savcılığın 2013/93822 sayılı soruşturmasına kaydı yapılmıştır. Anılan Savcılık tarafından görevlilerin bir kısmının suçun işlendiği sırada Trabzon'da görevlerini ifa ettikleri belirtilerek, tefrik edilen evrak yetkisizlik kararı ile Trabzon Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir. Şikâyet edilenler arasında bulunan İstanbul Valisi M. G. hakkındaki dosya da tefrik edilerek, 2013/101995 soruşturma numarası üzerinden, valiler hakkında soruşturma yapmakla yetkili ve görevli olan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına görevsizlik kararı ile gönderilmiştir.

Savcılık, aynı soruşturma kapsamında şikâyet edilen ve daha önceden 4483 sayılı Kanun uyarınca haklarında soruşturma izni verilmediğinden hukuksal sürecin kesinleştiği İstanbul Vali Yardımcısı E. G., İstanbul Emniyet Müdürü C. C., Emniyet Müdürleri A. İ. G., B. K., İ. P., Başkomiser İ. Ş. E., Komiser V. A. ve polis memurları Ö. Ö. ve B. T. hakkında, 5271 sayılı Kanun'da yapılan değişikliği de gözeterek, şüphelilere isnat edilen eylemin idari görevden kaynaklanması nedeniyle 4483 sayılı Kanun uyarınca soruşturma izni verilmesi için İstanbul Valiliğinden talepte bulunmuştur. Ön inceleme yapmak üzere görevlendirilen Mülkiye Müfettişi tarafından hazırlanan raporda; soruşturma izni verilmemesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca aynı raporda, İstanbul Vali Yardımcısı E. G. hakkında da soruşturma izni verilmemesi gerektiği belirtilmiştir. İstanbul Valisi tarafından şikâyet edilen dokuz kamu görevlisi hakkında "*soruşturma izni verilmemesine*" karar verilmiştir. Başvurucuların bu karara karşı yaptıkları itiraz üzerine, itirazın reddine, soruşturma izni verilmemesine ilişkin kararın onanmasına karar verilmiştir. Bu karar 31/1/2014 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiş olup, başvurucular, yasal sürede soruşturmanın etkili yürütülmediğinden bahisle bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

Öte yandan, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (Terör ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosu) 18/6/2014 tarihli yazısında, Bölge İdare Mahkemesinin anılan kararı nedeniyle, 2013/93822 sayılı dosya üzerinde yürütülen soruşturmada 21/2/2014 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına (işlemden kaldırılmasına) ilişkin karar verildiği anlaşılmıştır. Bu karara başvurucuların 19/3/2014 tarihinde yaptığı itirazı inceleyen Bakırköy 8. Ağır Ceza Mahkemesi, 21/5/2014 tarihli kararı ile itirazı kabul ederek, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı kaldırmıştır. Bununla birlikte İstanbul Cumhuriyet Savcılığınca bu kararın 4483 sayılı Kanun'un 9/3. maddesine aykırı olduğu, İdari Yargı birimlerince verilen kesin karar sonrası bu suç yönünden soruşturma yapıp kamu davası açılmasının mümkün bulunmadığı gerekçesi ile kararın kanun yararına bozulması görüşünü havi 4/6/2014 tarihli dilekçe Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir.

1.8. Başvurucuların İdare Aleyhine Açtıkları Tazminat Davası

Diğer taraftan başvuru Hosrof Dink ve kardeşi Yervant Dink tarafından kardeşleri olan Hrant Dink'in öldürülmesi olayında idarenin ağır hizmet kusuru ve objektif sorumluluğu bulunduğu iddiasıyla İçişleri Bakanlığı aleyhine toplam 400.000 TL. manevi tazminat davası açılmıştır. İstanbul 10. İdare Mahkemesince yapılan yargılamada, toplam 100.000 TL. manevi tazminat ödenmesine hükmedilmiştir.

1.9. Başvurucuların Soruşturmaya Katılımı ve Savcılıkça Gerçekleştirilen Bazı İşlemler

Hrant Dink'in öldürülmesi üzerine Cumhuriyet Savcılığınca olaya ilişkin farklı dosyalarda yürütülen soruşturmaların birleştirme işlemlerinin 2013 yılı itibarıyla sürdüğü, bir yandan kamu görevlileri hakkında genel soruşturma yapılırken, öte yandan başvurucuların 1/7/2013 tarihli yeniden soruşturma yapılması istemi üzerine Savcılığın 2013/93822 sayılı soruşturma dosyasında da 4483 sayılı Kanun kapsamında soruşturmaya devam edildiği görülmüştür. Başvurucular, yürütülen soruşturma işlemlerine katkıda bulunabilmek için görevli Cumhuriyet Savcısı ile birkaç kez yüz yüze görüşme, Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu raporundaki bulguları analiz etme, yeni dilekçeler sunma imkânını elde etmişlerdir. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (TMK'nın 10. Maddesi İle Görevli Bölümü) 12/7/2013 tarihli yazısında, bu soruşturma kapsamında, Trabzon Jandarma Komutanlığı, İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Silivri Cezaevi Müdürlüğü ve Malatya Cumhuriyet Başsavcılığı gibi ilgili kurumlarla yazışmalar yapıldığı, delillerin toplanmaya devam edildiği, ilgili kurumlardan gelen cevaplara göre soruşturmanın genişletilebileceği belirtilmiştir.

Devlet Denetleme Kurulu'nun Hrant Dink cinayeti ile ilgili 2/2/2012 tarih ve 2012/1 sayılı Araştırma ve İnceleme Raporu'nda geçen hususlar ve soruşturma kapsamında elde edilen bir kısım yeni bilgiler doğrultusunda: Hrant Dink'in öldürüldüğü tarih ve öncesini kapsayan dönemlerde bazı yerlerde görev yapan askeri personele ilişkin bilgilerin askeri makamlardan istenildiği, bu tür yazışmaların 2012-2013 yılları itibarıyla devam ettiği; soruşturmanın tam olarak aydınlatılabilmesi ve şüphelilerin tespiti ile suç delillerinin eksiksiz toplanabilmesi, grubun hiyerarşik yapısının deşifre edilerek ortaya çıkarılması ve şüphelilerin suç delilleri ile birlikte yakalanabilmesinin fiziki takip ve tarassut ile mümkün olmaması ve başka türlü delil elde etme imkanı bulunmaması nedeniyle belirlenen birçok telefon numarasının 2000-2012 yılları arasındaki kütük, arayan-aranan, mesaj gönderen-gönderilen ve irtibat kurulan telefon bilgilerinin 2/5/2012 ve 11/10/2013 tarihli hâkim kararlarıyla istenildiği; bu çerçevede kimlikleri tespit edilen yeni şüpheliler hakkında Milli Güvenlik Kurulu, üniversiteler, bakanlıklar, cezaevleri gibi çeşitli kurum ve diğer savcılıklarla yazışmaların yapıldığı, ifadelerin alındığı, ifade sahiplerine kamu görevlilerinin bir ihmal veya kastlarının olup olmadığı hususu da sorularak, bu durumun irdelendiği, 2012-Ekim 2013 yılı itibarıyla talimatla ya da farklı yerlerden davetiye ile gelen (bir kısmı askeri personel olan) tanıklar ile gizli tanıklar ve şüphelilerin beyan ve ifadelerinin alınmaya devam edildiği; idari soruşturma dosyaları ve buradaki delillerin incelenerek 2011 yılında bazı kamu görevlilerinin bilgisine başvurulduğu, diğer sanıkların yargılandığı mahkemelerdeki bazı bilgi ve belge örneğinin soruşturma dosyasına aldırıldığı; olaya ilişkin değişik kişiler tarafından gönderilen ihbar mektupları ile İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmekte olan davada, yürütülen soruşturma ile ilgisinin olduğu anlaşılan ve dosya ile birleştirilmesi istenen belge ve dilekçelerin içeriğinin dikkate alınarak buna göre soruşturmanın genişletildiği; başvurucuların verdikleri raporlar, telefon kayıtları, isimler ve dilekçelerle (2011 tarihli birçok dilekçe) soruşturmaya katkıda bulunabildikleri; Savcılık tarafından dosyadaki bazı belgelerin başvuruculara tebliğ edilerek, başvurucuların buna karşı soruşturmanın genişletilmesi talebinde bulunabildikleri görülmüştür.

Ayrıca İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 10-18/6/2014 tarihli yazılarında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 2007/972 sayılı soruşturmasının, 6526 sayılı Kanununun 1. maddesi

uyarınca Terörle Mücadele Kanunu'nun 10. maddesi ile görevli ve yetkili Ağır Ceza Mahkemesi kapatıldığından, yeni düzenleme kapsamında oluşturulan "*Terör ve Örgütlü Suçlar Bürosu*" tarafından 2014/40810 sayılı soruşturma üzerinden yürütülmesine karar verildiği saptanmıştır. Anılan yazılarda; 5271 sayılı CMK'nın 153. maddesindeki değişiklik nedeniyle başvuruçuların avukatı Hakan Bakırcıoğlu'nun talebi üzerine tüm dosyanın bir örneğinin kendisine verildiği, ilgili Savcının, adı geçen Avukat ile soruşturma safahatını değerlendirdiği, kamu görevlilerinin cinayet ile bağlantılarının belirlenmeye çalışıldığı, bu kapsamda birçok yerden bilgi ve belge istendiği, 10/12/2010 - 8/5/2014 tarihleri arasında 45 kişinin tanık, 3 kişinin gizli tanık, 8 kişinin ifade sahibi olarak dinlendiği, Hrant Dink cinayetine karışan sanıkların Malatya Zirve Yayınevi cinayeti, Ergenekon, Balyoz ve Kafes davalarında yargılanan sanıklarla bir irtibatlarının bulunup bulunmadığının tespiti amacıyla HTS ile ilişkili irtibat raporunun uzmanlarca çıkartıldığı, 20/5/2014 tarihinde İstihbarat Daire Başkanlığındaki telefon sorgulamalarına ilişkin kayıtların silinmesi konusunda yürütülen soruşturma raporunun alındığı, kamu görevlilerinin suç organizasyonuna yardım niteliğinde eylemlerinin bulunup bulunmadığı, ihmali davranışla kişinin ölümünde sorumluluklarının olup olmadığı yönünden soruşturmanın derinleştirilerek şüpheli görülen kişilerin çağrılıp dinlenmesi aşamasına gelindiği belirtilmiştir.

1.10. *Başvuruçuların Dosya İnceleme Yetkisine Getirilen Kısıtlama*

AİHM kararından sonra başvuruçuların yaptıkları şikayet sonucunda İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca Hz.2011/192 numaralı dosya üzerinden ismi geçen kamu görevlileri hakkında yürütülen soruşturma kapsamında yapılan talep üzerine, İstanbul Nöbetçi 9. Ağır Ceza Mahkemesinin 7/2/2011 tarihli yazısı ile "*...yasal istisna hariç, dosyada bulunan evrakın şüpheli, müdafii ve suçtan zarar gören vekili tarafından incelenmesi ve suret alınması hakkının kısıtlanmasına*" karar verilmiştir. Başvuruçular, 10/9/2012 tarihli dilekçeleri ile dosyadaki evrakların ve dijital verilerin bir örneğinin kendilerine verilmesi amacıyla Savcılığa başvuruda bulunmuşlarsa da, söz konusu talep, dosyada gizlilik kararı olduğu gerekçesiyle aynı gün reddedilmiştir. Başvuruçular, 17/9/2012 tarihinde İstanbul Nöbetçi Ağır Ceza Mahkemesine başvurmuş ve soruşturma dosyasının üzerindeki gizlilik kararının kaldırılmasını istemişlerdir. İstanbul 3 No.lu (TMK 10. Maddesi ile Görevli) Hâkimliği, 25/9/2012 tarihli kararı ile başvuruçuların taleplerini kesin olarak reddetmiştir.

1.11. *Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Raporu*

Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu tarafından, Hrant Dink'in öldürülmesi olayı ile ilgili olarak 2/2/2012 tarihinde tamamı 650 sayfadan oluştuğu anlaşılan bir rapor hazırlanmış olup, raporun "*aynı konu ile ilgili olarak Savcılıkça yürütülmekte olan hazırlık soruşturmasının gizliliği ve diğer hususlar nedeniyle*" 34 sayfalık özet bölümü Kurumun internet sayfasında (<http://www.tccb.gov.tr/ddk/ddk50.pdf>) yayınlanmıştır.

2. Başvuruçular, birinci derece yakınları olan Hrant Dink'in öldürülmesi olayı ile ilgili olarak soruşturmanın makul bir özen ve hızla yapılmadığını, soruşturma dosyasının kendilerine karşı gizli tutulduğunu, muhtemel şüphelilerin cezasız bırakıldığını ve gelinen noktada AİHM kararının gereklerinin yerine getirilmediğini, kamu görevlileri hakkında soruşturma izni verilmediğini belirterek, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul yönünden; ayrıca, soruşturmanın gizlilik kararına karşı etkili bir

başvuru yolu bulunmadığından, Anayasa'nın 17. maddesi ile bağlantılı olarak 40. maddesinin de ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. Başvurucular ek olarak, 10/9/2012 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının Hz.2007/972 sayılı dosyasından evrak talebinde bulduklarını, ancak gizlilik kararı nedeniyle bu taleplerinin reddedildiğini, böylece yargı mercileri önünde davacı olarak iddiada bulunma ve bilgiye ulaşarak muhakemenin gidişatına yön verme haklarının engellendiğini, soruşturma dosyasındaki tutanak ve belgelerden örnek almanın hak arama özgürlüğünün ve bu bağlamda adil yargılanma hakkının ayrılmaz bir parçasını oluşturduğunu, yine aynı Savcılık tarafından yürütülen soruşturmada kamu görevlileri hakkında soruşturma izninin verilmediğini, devletin kendini koruma refleksi sonucu bunların bağımsız ve tarafsız olmayan kurullarca özel koruma yöntemlerinden faydalandırıldığını, bu nedenlerle Anayasa'nın 2., 10. ve 36. maddeleri ile bu maddelere bağlı olarak da 11. maddenin ihlal edildiğini ileri sürmüş ve 500.000 TL tazminat talebinde bulunmuşlardır.

Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için, başvurucunun ya medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadı hakkında karar verilmiş olması gerektiğini ve bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından, bireysel başvuruya konu olamayacağını hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvurucuların, suç işlediğini düşündükleri kişiler hakkında soruşturma açılmasını sağlamak amacıyla suç duyurusunda bulunmuş olup, taleplerinin, yürütülen ceza soruşturması işlemleri ile ilgili tüm bilgi ve belgelere ulaşamamaları ve buna karşı etkili bir başvuru yolu bulunmadığından, hak arama özgürlüklerinin ve bu bağlamda adil yargılanma haklarının ihlal edildiği ile sınırlı olduğunu tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesine dayanan ihlal iddialarının konusu, Anayasa'da güvence altına alınmış ve Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışında kaldığından, başvurunun bu kısmının "*konu bakımından yetkisizlik*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Yaşam Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, devletin yaşam hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüklerin usuli yönü çerçevesinde kasten ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin davalarda Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin, ölümcül saldırı durumunda sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütme yükümlülüğü bulunduğunu, yürütülen ceza soruşturmalarının amacının, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların ölüm olayına ilişkin hesap vermelerini sağlamak olduğunu ancak bunun bir sonuç yükümlülüğü değil, uygun araçların kullanılması yükümlülüğü anlamına geldiğini diğer taraftan, bu değerlendirmelerin hiçbir şekilde Anayasa'nın 17. maddesinin, başvuruculara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle

yargılatma ya da cezalandırma hakkı ya da tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına gelmediğini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, cinayetin ardından İstanbul Cumhuriyet Savcılığınca, maktulün yaşamının korunması yükümlülüğünün yerine getirilmesinde ihmali bulunan memurların kimliğinin de belirtilerek, İstanbul ve Trabzon'daki soruşturma birimlerine iletilmesine rağmen, cinayetin gerçekleştiği tarihten bireysel başvurunun inceleme tarihine kadar halen olayla ilgili ihmalleri olduğu ileri sürülen kamu görevlilerinin bağımsız adli birimlerce soruşturulmamış ve olaydaki rollerinin belirlenmemiş olmasının soruşturmanın etkililiğini zayıflattığını özellikle Hrant Dink'in öldürülmesi sürecinde sorumluluğu olduğu iddia edilen kamu görevlileri ile ilgili soruşturmanın sistemik ve uygulamadan kaynaklanan bazı sorunlar nedeniyle istenilen seviyede tarafsız, etkin, düzenli ve hızlı sürdürüldüğünü söylemenin mümkün olmadığını, cinayetin işlenmesinde ihmalleri olduğu ileri sürülen güvenlik personeli hakkında soruşturma izni verilmemesinin kamu görevlilerinin sorumluluğunu tespiti yönelik etkili soruşturmayı, özellikle de bu kişilere atfedilebilecek fiillerin ana suç kapsamındaki soruşturma ve yargılama aşamalarında belirginleşmesini engellediğini gerekli özenin gösterilmediği durumlarda, 4483 sayılı Kanun'un öngördüğü soruşturma usulünün yaşam hakkının korunması bakımından kamu görevlilerinin muhtemel sorumluluklarını ortaya çıkaracak etkili soruşturmanın yapılmamasına neden olduğunu tespit etmiştir.

Mahkeme ayrıca, somut olayda Devlet Denetleme Kurulu Raporunda işaret edilen ve AİHM'in de ihlal nedeni olarak saptadığı hususlarda etkili bir soruşturmanın yapılmadığını dolayısıyla ihlale dayalı mağduriyetin de giderilmediğini zira olaylar silsilesinde sorumluluğu olduğu iddia edilen kamu görevlilerinin etkili bir yargısal sistem kapsamında sorumluluklarının belirlenmesi ve gerekiyorsa cezalandırılmalarına ilişkin devletin pozitif ödevinin yerine getirilmesinde AİHM değerlendirmelerinin gereği gibi dikkate alınmadığını, sistem sorunları ve yöntem yanlışlıklarının giderilmesi çabalarının gerekli özen, ivedilik ve sorumluluk içinde yürütülmediğini, buna ilişkin belirtilerin de tatmin edici olmaktan uzak olduğunu saptamış öte yandan soruşturma sürecinde ilgili kamu görevlilerinin ifadelerine bile başvurulmadan verilmiş olan takipsizlik kararlarının başlı başına ihlal nedeni olması karşısında, soruşturmanın takibi için geçen süreyi makul kabul etmeye yarayacak kabul edilebilir, şeffaf bilgilere ve bulgulara ulaşamadığı da dikkate alındığında, soruşturmanın, devletin pozitif yükümlülüğüne uygun olarak etkili bir şekilde yürütüldüğünün söylenemeyeceği sonucuna ulaşmıştır.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, Hrant Dink cinayetinde sorumlulukları ve ihmalleri olduğu iddia edilen Trabzon jandarma ve emniyet personeli ile İstanbul emniyet görevlileri ve mülki amirleri hakkında özellikle AİHM kararı üzerine yeniden açılan soruşturmanın bir bütün olarak etkili olmadığına ve Anayasa'nın 17. maddesinin öngördüğü Devletin pozitif yükümlülüğünün bir sonucu olan usul yükümlülüğün İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 17/9/2014 tarih ve 2013/2642 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Açıkça dayanaktan yoksunluk

Zaman bakımından yetkisizlik

Adil yargılanma hakkı

Savunma hakkı

Kararın Özü:

Savunmanın hazırlanması için gerekli zamana sahip olma hakkı gereğince sanığa ve müdafisine savunma için gerekli hazırlıkları yapabilecekleri sürenin verilmesi gerekmektedir.

Duruşmada hazır bulunma hakkı adil muhakeme hakkının bir parçasıdır. Ancak, bu durumun istisnaları da bulunmaktadır. Bu tür durumlarda sanık hazır edilmeksizin yargılama yapılması adil muhakeme hakkını ihlal etmeyecektir. Örneğin duruşma tarihinin tebliğ edilmesi hususunda her türlü özen gösterilip başarılı olunmaması durumunda yargılamaya devam olunabilecektir. Yine sanığın yargılamadan haberdar olmasına rağmen yargılamadan kaçmak adına duruşmalarda hazır bulunmaktan kasten imtina ettiği durumlarda da yoklukta yargılamanın yapılması ve hüküm kurulması mümkün olabilecektir. Diğer bir istisna da feragat halidir.

Duruşma hakkında bilgi sahibi olan kişi duruşmaya katılmadığı zaman adil muhakeme hakkının ihlal edildiğinden bahsedilemez. Ayrıca bazı usuli eksikliklerin tespit edilmesi halinde, yargılamanın bir bütün olarak "adil" olup olmadığı değerlendirilerek sonuca ulaşılması gerektiği de dikkate alınmalıdır.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu hakkında işkence kamu davası açılmıştır. Başvurucu, Ağır Ceza Mahkemesince ifade vermek için geldiği 12/1/2010 tarihli celsede bir sonraki celseye kadar savunmasını hazırlamak üzere süre istemiş, mahkemece bu süre kendisine verilmiş ve aynı celsede tutuklanmış, 20/1/2010 tarihli celsede iddialara karşı ayrıntılı bir biçimde savunmada bulunmuştur. Başvurucuya, müdafisinin hazır olduğu 11/6/2010 tarihli celsede Cumhuriyet Savcılığının esas hakkındaki mütalaasına karşı beyanda bulunmak üzere süre verilmiş, başvurucu 25/6/2010 tarihli celsede 4 sayfadan ibaret esasa ilişkin beyanda bulunmuş, başvurucunun vekaletnameli vekili ise dosyayı yeni aldığı için süre talep etmiş ve başvurucunun tahliyesini istemiş, mahkemece başvurucu vekilinin talebi doğrultusunda duruşma 29/6/2010 tarihine ertelenmiştir. Başvurucu vekili, 29/6/2010 tarihli celsede esasa ilişkin olarak yazılı savunmada bulunmuş, ayrıca sözlü beyanında; "*savunmamızı yazılı olarak sundum, aynı zamanda esasa ilişkin olarak böylesine kabarık ve içerikli dosyada 3 gün gibi kısa bir zaman dilimi verilmiş olmasını adil yargılanmaya göre uygun değildir, şerh olarak düşülmesini istiyorum ve devamında, esasa dair savunmamızın içeriğini özetle söyleyecek olursak,..*" şeklinde devam eden savunmasını yapmış, mahkemece, yargılama bu tarihte bitirilerek

başvurucunun işkence yapma suçundan 3 kez 2 sene 6'şar ay hapis cezasına mahkûm edildiği anlaşılmıştır. Başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay ilamıyla karar usul yönünden bozulmuştur. Bozma üzerine yapılan yargılama sonunda başvuru işkence yapma suçundan 3 kez 3'er sene hapis cezasına mahkûm edilmiş, ayrıca tutukluluğun devamına karar verilmiştir. Kararın temyizi üzerine karar düzeltilerek onanmıştır.

2. Başvurucu, avukatının katıldığı 25/6/2010 tarihli celsede dosyadan fotokopi almak ve savunma hazırlamak için mahkemeden süre istediğini, 29/6/2010 tarihine kadar süre verildiğini, bu sürenin kısa olduğunun belirtilmesine karşılık sürenin uzatılmadığını, 29/6/2010 tarihinde de mahkemece karar verildiğini bu şekilde savunma hakkının kısıtlandığını, ayrıca yargılama süresince tutuklu kaldığını ve bunun 3 yıl sürdüğünü, bu sürenin makul olmadığından adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığı Şikâyeti Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet kararını verdiği 17/4/2012 tarihinde tutukluluk halinin sona erdiğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının "*zaman bakımından yetkisizlik*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, savunmanın hazırlanması için gerekli zamana sahip olma hakkı gereğince sanığa ve müdafisine savunma için gerekli hazırlıkları yapabilecekleri zamanın verilmesi gerektiğini ayrıca duruşmada hazır bulunma hakkının adil muhakeme hakkının bir parçası olduğunu fakat bu durumun istisnaları bulunduğunu örneğin duruşma tarihinin tebliğ edilmesi hususunda her türlü özen gösterilip başarılı olunmaması durumunda yargılamaya devam olunabileceğinin yine sanığın yargılamadan haberdar olmasına rağmen yargılamadan kaçmak adına duruşmalarda hazır bulunmaktan kasten imtina ettiği durumlarda da yoklukta yargılamanın yapılmasının ve hüküm kurulmasının mümkün olabileceğini diğer bir istisnanın da feragat hali olduğunu öte yandan bazı usuli eksikliklerin tespit edilmesi halinde, yargılamanın bir bütün olarak "*adil*" olup olmadığı değerlendirilerek sonuca ulaşılması gerektiğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuru savunmada bulunmak için kendisine yeterli süre verilmediğini iddia etmiş ise de; başvuru vekilinin savunma hazırlamak ve dosyadan fotokopi almak yönünde bir talepte bulunmadığını, müvekkili esasa ilişkin beyanda bulunmuş ise de kendisine de dosyayı yeni alması nedeniyle süre verilmesini istediğini, başvuru vekiline iddia makamının esas hakkındaki mütalaasına karşı nihai savunmalarını yapmak üzere süre verildiğini, öte yandan ayrıntılı bir biçimde esasa ilişkin savunmada da bulunulduğunu ve bozmadan sonra toplam 10 celse süren yargılamada başvuru kişinin 7/10/2011 tarihli ilk celsede hazır bulunduğunu ve bozma ilamına karşı savunmada bulunduğunu, bundan sonraki celselere ise katılmadığını, başvuru vekilinin ise 14/11/2011 tarihli dilekçe ile müdafilik görevinden çekildiğini ve bu durumun 29/11/2011 tarihli celsede tutanaklara geçirilmiş olduğunu, celse günlerinin başvurucuya bildirildiğini bu şekilde duruşma günlerinden haberdar olduğunu,

başvurucunun ve müdafisinin kendi istekleri ile bazı celselere ve hükmün açıklandığı oturuma katılmadıklarını ve anlatılanlar çerçevesinde başvurucunun savunmasını hazırlamak için gerekli zamana ve kolaylıklara sahip olduğunu tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının "*açıkça dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 17/9/2014 tarih ve 2013/9690 başvuru numaralı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

30 gün kuralı

Kararın Özü:

Mahkûmiyete ilişkin nihai kararlar birlikte, sanığın tutukluluğa ilişkin hukuki statüsü ve dolayısıyla tabi olduğu rejim değiştiğinden, 30 günlük başvuru süresinin, itiraz yoluna başvurulmayan durumlarda, tutukluluğun hükümlerle birlikte devamına dair kararın başvuru tarafından öğrenildiği tarihten itibaren hesaplanması gerekir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu 21/6/2008 tarihinde işlediği iddia edilen kasten öldürme suçu kapsamında 21/6/2008 tarihinde gözaltına alınarak 23/6/2008 tarihinde tutuklanmıştır. Yapılan yargılama sonucunda başvurucunun kasten öldürme, silahla tehdit ve mala zarar verme suçlarından toplam 34 yıl 15 ay 10 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar verilmiştir. Başvurucunun tutukluluğun devamına dair 26/9/2013 tarihli karara karşı itiraz yoluna başvurduğuna dair herhangi bir bilgi veya belge bulunmamaktadır. Başvurucu hakkındaki dava Yargıtayda temyiz aşamasında derdesttir.

2. Başvurucu, yaklaşık beş buçuk yıldır tutuklu olmasına rağmen hakkındaki yargılamanın bitmediğini, uzun tutukluluğa ilişkin kanundan yararlanmak istediğini, 5271 sayılı Kanun hükümleri ve Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci ve sekizinci fıkralarının ihlal edildiğini ileri sürerek tahliye talebinde bulunmuştur.

3. Anayasa Mahkemesi, mahkûmiyete ilişkin nihai kararlar birlikte, sanığın tutukluluğa ilişkin hukuki statüsü ve dolayısıyla tabi olduğu rejim değiştiğinden, 30 günlük başvuru süresinin, itiraz yoluna başvurulmayan durumlarda, tutukluluğun hükümlerle birlikte devamına dair kararın başvuru tarafından öğrenildiği tarihten itibaren hesaplanması gerektiğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, 26/9/2013 tarihli mahkûmiyet ve tutukluluğun devamı kararı ile başvurucunun tutukluluk halinin sona erdiğini, bu kararın başvurucuya aynı tarihte tefhim edilmiş olduğunu başvurucunun, anılan karara karşı itiraz kanun yoluna başvurduğuna dair bilgi veya belge sunmadığını buna göre, başvurucunun 25/12/2013 tarihinde yapmış olduğu bireysel başvurunun, süresi içerisinde yapılmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, mahkûmiyet ve tutukluluğun devamı kararının başvurucuya tefhimi tarihinden itibaren otuz günlük başvuru süresi içinde yapılmayan başvurunun "süre aşımı" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 8/5/2014 tarih ve 2013/596 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Açıkça dayanaktan yoksunluk

Adil yargılanma hakkı

Makul sürede yargılanma hakkı

Vergi uyumsuzlukları ile ilgili davalar

Kararın Özü:

Daha çok kamusal niteliği ağır basan bir ilişki olarak kabul edilen salt vergisel uyumsuzlukların, başta mülkiyet hakkı olmak üzere medeni hak ve yükümlülükler alanında önemli yansımaları bulunduğundan, vergi uyumsuzluklarının adil yargılanma hakkına ilişkin güvenceler kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucunun 2002, 2003, 2004 ve 2005 yılı hesaplarının incelenmesi neticesinde düzenlenen ... tarih ve ... sayılı vergi inceleme raporu uyarınca, ... işlettiği golf sahası, otel ve tatil köyü ile ilgili olarak yönetim anlaşması yaptığı isimli şirkete yurt dışında yaptırdığı reklam ve tanıtım hizmetlerine ilişkin ödediği fatura bedelleri üzerinden KDV hesaplayarak sorumlu sıfatıyla 2 No.lu KDV beyannamelerini vermediğinden bahisle, başvuru aleyhine ... YTL KDV ve bu tutar üzerinden ...YTL vergi zıyaı cezası ikmalen tarh edilmiştir. Başvuru tarafından iptal istemiyle açılan dava reddedilmiş, temyiz istemi ve karar düzeltme talebi de reddedilmiştir.

2. Başvuru şirket, işlettiği golf sahası, otel ve tatil köyü ile ilgili olarak ... isimli şirket ile yönetim anlaşması yaptığını ve işletmenin yönetimini belirli şartlarla bu şirkete bıraktığını, belirtilen tesislerin yurt dışı tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin de bu şirket tarafından yapıldığını, Haziran 2002 ila Aralık 2005 döneminde toplam ... YTL yurt dışı tanıtım ve pazarlama gideri yapıldığını, başvuru şirket hakkında düzenlenen vergi inceleme raporunda, ... isimli şirkete ödendiği belirtilen hizmet bedelinin KDV'nin konusuna girdiği ve başvuru şirket tarafından sorumlu sıfatıyla 2 No.lu KDV beyannamelerinin verilmediğinden bahisle, . YTL KDV ve bu tutar üzerinden ... YTL vergi zıyaı cezası tarh edildiğini, hakkında tarh ettirilen KDV ve vergi cezasının iptali istemiyle açılan davanın, ... Vergi Mahkemesi kararı ile reddedildiğini ve kararın kanun yollarından geçerek kesinleştiğini, dava konusu hizmetin KDV'ye tabi olmadığını gösteren genelgeler, idari kararlar ve Mahkeme içtihadı olmasına rağmen hakkında KDV ve vergi cezası tarh ettirildiğini, tarh ettirilen KDV'nin doğru olduğu kabul edilse bile, bu hizmet nedeniyle ödenen verginin 1 No.lu KDV beyannamesinde indirim konusu yapılacağını ve bu suretle ödenen KDV tutarının değişmeyeceğini, bu nedenle uygulanan vergi cezasının yerinde

olmadığını, ancak belirtilen tüm bu hususlar göz ardı edilerek KDV ve vergi ziyayı cezası tarh ettirilmesinin, ayrıca belirtilen işlemlerin iptali için açılan davanın reddedilmesinin, eşitlik ilkesine ve adil yargılanma hakkına aykırı olduğunu, kıyas yoluyla vergi cezası yaratıldığını ve yürütülen yargılamanın makul süreyi aştığını belirterek, Anayasa'nın 10., 36. ve 73. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş, haksız yere tarh ettirilen KDV ve vergi ziyayı cezasının tahsil tarihinden itibaren faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

Yargılamanın Sonucunun Adil Olmadığı İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ve açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hataların bireysel başvuru incelemesinde ele alınamayacağını bu çerçevede, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde bariz takdir hatası veya açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesinin söz konusu olamayacağını hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuru şirketi 2002, 2003, 2004 ve 2005 yılı hesaplarının incelenmesi neticesinde düzenlenen vergi inceleme raporunda, başvuru şirketinin ortaklarından ... şirketine yurt dışında yaptırılan reklam ve pazarlama hizmetlerinden Türkiye'de faydalanılmış olmasına rağmen, söz konusu hizmetlere ilişkin fatura bedelleri üzerinden KDV hesaplanarak 2 No.lu beyanname ile sorumlu sıfatıyla beyan edilmediğinden bahisle vergi ziyayı cezalı katma değer vergilerinin ikmalen salındığı, başvuru şirket tarafından açılan davada; tarhiyat öncesi uzlaşmadan yararlandırılmadığı, söz konusu reklam ve tanıtım hizmetlerinden yurt dışında faydalandığı, dolayısıyla 3065 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (b) bendi uyarınca vergiye tabi olmadığı, ayrıca bu yönde yayımlanmış çeşitli muktezalar bulunduğu halde inceleme elemanınca aksi yönde yapılan değerlendirmeler üzerine salınan cezalı vergilerin hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek kaldırılmasının istendiğini, Vergi Mahkemesinin ise, Danıştay tarafından onaylanan kararında, 3065 sayılı Kanun'un 1., 8. ve 9. maddelerini birlikte değerlendirerek, yurt dışında yaptırılan reklam ve pazarlama hizmetlerinin Türkiye'deki ticari faaliyetlerin devamlılığı ve karlılığıyla doğrudan ilişkisi bulunduğu, bu ilişkinin, faaliyet konusu olan otelcilik hizmetlerinden faydalanan müşteri sayısının artırılmasıyla sağlandığı ve hizmetten sonuç olarak Türkiye'de faydalandığı, başvuru şirketinin bu hizmetlere ait fatura bedelleri üzerinden sorumlu sıfatıyla KDV hesaplayarak 2 No.lu beyanname ile bağlı bulunduğu vergi dairesine beyanda bulunmaması nedeniyle ikmalen yapılan cezalı KDV tarhiyatlarında yasal isabetsizlik bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddettiğini ve başvuru şirketinin iddialarının mevzuatın yorumlanmasına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğunu tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvuru tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, derece mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik de içermediği anlaşıldığından başvurunun bu bölümünün "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Yargılama Süresinin Makul Olmadığı İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurusunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususların, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterler olduğunu hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, derece mahkemelerindeki incelemenin toplam 5 yıl 17 gün sürmesi ve bu sürenin 4 yıl 1 ay 4 gününün kanun yolunda geçmiş olmasının, şikâyete konu yargılamada makul olmayan bir gecikmenin olduğunu gösterdiğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurusunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)